

بسترهای زمینه‌ساز معنویت‌های نوظهور را باید خشکاند

استاد حوزه بیان کرد: در جامعه ما (چه در شکل قدیم و چه جدید) از شریعت، دین و بنیادهای معرفت دینی تفسیری ارائه می‌کنیم که این تفسیرها زمینه‌های پذیرش جامعه دینی را فراهم می‌کند.

ایسنا/قم: استاد حوزه بیان کرد: در جامعه ما (چه در شکل قدیم و چه جدید) از شریعت، دین و بنیادهای معرفت دینی تفسیری ارائه می‌کنیم که این تفسیرها زمینه‌های پذیرش جامعه دینی را فراهم می‌کند.

حجت الاسلام والمسلمین محمدتقی سبحانی در همایش ملی «معنویت‌های نوظهور، شاخصه‌ها و نقدها» که به همت پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و قطب تعمیق ایمان دینی و مقابله با جریان‌ها و فرق انحرافی دفتر تبلیغات اسلامی در سالن اجتماعات این پژوهشگاه برگزار شد، اظهار داشت: دفتر تبلیغات اسلامی در حدود شش هفت سال گذشته رویکرد تازه‌ای را آغاز کرده و رقم زده که آثار و برکاتش به تدریج به ظاهر می‌شود و امیدواریم که این حرکت در طول سال‌های آینده به اهداف خود نزدیکتر هم شود.

وی با بیان این که رویکرد نگاه مسأله‌محورانه به عرصه فکر و فرهنگ کشور است، گفت: سازمان‌ها معمولاً نگاه محصول محور به فعالیت‌های خود دارند؛ آنچه در این میان مغفول مانده و کمتر مورد توجه واقع شده، این است که این فعالیت‌ها باید معطوف به یک نیاز و حوزه‌ای از مسأله‌های مرتبط با جامعه و مردم قرار بگیرد؛ اگر این هدف از مجموع فعالیت‌ها و محصولات حاصل نشود، در انجام وظایف خود به هدف اصلی نرسیدیم.

رئیس همایش ملی «معنویت‌های نوظهور، شاخصه‌ها و نقدها» با اشاره به ورود دفتر تبلیغات اسلامی بر مقابله با معنویت‌های نوظهور تصریح کرد: قطب‌های فکری و فرهنگی با یک مطالعه جدی بر روی مسأله‌های اساسی کشور فعالیت‌های خود را آغاز کرد و قطب‌های تخصصی، میزها و کارگروه‌هایی که در ذیل آن شکل گرفت، متشکل از متخصصان و کارشناسان مسائل مختلف کار خود را آغاز کردند؛ در قطب تعمیق باورهای دینی و مقابله با جریان‌ها و فرق انحرافی با تشکیل میزهای مختلف این مسؤلیت را بر عهده گرفتیم که اولاً در حوزه تعمیق و ریشه‌دار کردن اندیشه‌ها و باورهای عمومی جامعه و آسیب‌شناسی جریان‌های فکری ناسالم و مواجهه با آنها تلاش کنیم.

وی افزود: گروه‌ها و مجموعه‌های این میزها و کارگروه‌ها متناسب با توان و تلاش‌هایی که توانستند انجام دهند، محصولاتی را تولید و حرکت‌هایی را ایجاد کردند که در تعامل نزدیک با واقعیت‌های عینی جامعه قرار گرفتند و مجموعه‌ای از فعالیت‌ها شکل گرفت.

حجت الاسلام والمسلمین سبحانی اظهار داشت: یکی از کارگروه‌های فعال این عرصه، مسأله معنویت‌های نوظهور بود که در این همایش جلوه‌ای از این جریان‌ها، آسیب‌های آنها، میزان نفوذشان در کشور و راه‌های مقابله با آنها را از زبان متخصصان خواهیم شنید.

وی گفت: در کارگروه معنویت‌های نوظهور، بیش از پنج سال قبل، مجموعه‌ای از فعالیت‌ها شکل گرفت و نشست‌های مقدماتی با متخصصان انجام شد که اسناد آنها منتشر شده است؛ در کار رصد جریان‌های نوظهور مطالعه میدانی خوبی صورت گرفته است و نمودی از آن در کمیسیون‌ها بحث خواهد شد.

رئیس همایش ملی «معنویت‌های نوظهور، شاخصه‌ها و نقدها» بر تألیف آثار پژوهشی مرتبط با این موضوع از سوی دفتر تبلیغات اسلامی تأکید کرد و تصریح کرد: جا دارد که ما در پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و دانشگاه باقرالعلوم (ع) تلاش خواهیم کرد که این موضوعات را در قالب پایان‌نامه‌ها و مقالات و آثار علمی پی بگیریم.

وی افزود: مسأله اساسی که باید توجه کرد و پیش‌درآمد این نوع مباحث، به خصوص حوزه معنویت‌های نوظهور است، بحث ریشه‌ها و بنیاد‌های شکل‌گیری این جریان‌ها در دوران معاصر است؛ ممکن است که سؤالی پیش بیاید که چرا این نهضت‌ها و به تعبیر بعضی جنبش‌ها، جریان و گروه، در دنیای امروز این چنین در گوشه و کنار به شکل‌های مختلف ظهور می‌کند و طرفدارانی دور آنها مجمع می‌شوند، به ویژه وقتی که می‌بینیم که بسیاری از این گروه‌ها دارای آرا و عقایدی هستند که به ظاهر در دوران مدرن و در عصر تجدد باید منسوخ شده باشد.

حجت الاسلام والمسلمین سبحانی اظهار داشت: شعار اصلی مدرنیسم در عصر جدید، پایان یافتن همه نوع باطن‌گرایی، رمز‌گرایی، حرکت‌های متعالی و غیر حسی و تجربی بود و با یک شعار کاملاً پوزیتیویستی و نگاه به دنیا و اومانیزم سکولار، یک تمدن جدیدی به ظاهر شکل گرفت.

وی گفت: در این تمدن جدید، شاهد پدیده‌هایی هستیم که دین‌نماهایی هستند که به ظاهر با تمام شعارهای دوران مدرنیته در تقابل است؛ مجموعه اقوال و آرا و آداب این گروه‌ها در کنار هم، تداعی اسطوره‌های ماقبل از عقل‌گرایی بشر را نشان می‌دهد که نمایانگر آن است که بشر از یک ایده‌ها و رویکردهایی برخوردار است که کاملاً با فضای ادعایی دوران مدرنیته در تقابل است.

رئیس همایش ملی «معنویت‌های نوظهور، شاخصه‌ها و نقدها» تصریح کرد: باید پرسید که چگونه، از چه طریقی و در

چه فرآیندی این پدیده‌ها شکل می‌گیرد و اگر قرار است که یک مواجهه جدی و بنیادی با این عرصه داشته باشیم، باید به دنبال چه راه‌هایی باشیم که اگر هم ریشه‌های این جریان‌ها خشکیده نشود، لاقلاً تضعیف شود. وی افزود: باید به دو دسته ریشه و عوامل جریان‌های نوظهور در حوزه معنویت‌گرایی بپردازیم: یک حوزه، بسترشناسی شکل‌گیری این جریان‌ها است که به چه دلیل امروز انسان جدید، حتی جامعه دینی مانند ایران به چنین پدیده‌های انحرافی، سخت باطل و بی‌بنیاد گرفتار می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی اظهار داشت: مجموعه‌ای از بسترها وجود دارد که باید شناسایی و خشکانده شود، یکی، بستر نیاز معنوی انسان و گرایش عمیق فطری او به سمت امور متعالی است؛ باید بپذیریم که دستگاه فلسفی، الهیاتی، فقهی و اخلاقی ما توان پر کردن خلأ معنوی این انسان جدید را ندارد؛ به این معنا که این انسان دارای بنیادهای فکری خداگرایی و معنویت‌گرایی وقتی که به مجموعه میراث ما که مراجعه می‌کند، دستش خالی است.

وی گفت: زمینه دوم، عناصر اجتماعی و سیاسی است؛ همیشه پدیده‌های معنویت‌گرا و باطن‌گرا از یک بستر اجتماعی ناسالم یا یک بحران اجتماعی سود می‌برند و خود را به میدان می‌آورند که این بسترها می‌تواند یک موضوع مهم پژوهشی در جامعه ایران معاصر باشد که چگونه و از چه طریقی نسل جدید و با چه بسترهایی به این معنویت‌ها روی می‌آورد.

رئیس قطب تعمیق ایمان و باورهای دینی دفتر تبلیغات اسلامی تصریح کرد: باید به چهار پنج عامل مؤثر مستقیم تأثیرگذاری بر روی این شرایط و شکل‌گیری این معنویت‌های نوظهور اشاره شود، یکی از عوامل جدی شکل‌گیری این نوع معنویت، تربیت دینی جامعه ما و مؤلفه‌هایی است که امروز در فرهنگ ما به عنوان دین یا معنویت ارائه می‌کنیم که بسیاری از آنها نه تنها مانعی برای شکل‌گیری این عرفان‌های نوظهور نیست، بلکه یک عامل تقویت‌کننده است. وی افزود: جریان تصوف انحرافی فرقه‌ای، یکی از عوامل مهم تأثیرگذار در شکل‌گیری این ذهنیت جامعه ایرانی ما و گرایش به سمت این نوع عرفان‌ها است که باید به این نوع عوامل و عناصر توجه کرد؛ در جامعه ما (چه در شکل قدیم و چه جدید) از شریعت، دین و بنیادهای معرفت‌دینی تفسیری ارائه می‌کنیم که این تفسیرها زمینه‌های پذیرش جامعه دینی را فراهم می‌کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین سبحانی اظهار داشت: بر اساس اطلاعات موجود مراجع رسمی و غیررسمی، یکی زمینه‌های گرایش به سمت این نوع معنویت‌ها، نه افراد بی‌دین، بلکه نسل جوان و حتی خانواده‌های متدینی هستند که زمینه‌ها و رویکردهای دینی دارند اما این رویکردهای دینی با تفسیرهای غلط از دین و تعبیرها و الگوهای ناسالم، زمینه پذیرش چنین مدعیات عرفانی و معنوی را فراهم می‌کند.

رئیس همایش ملی «معنویت‌های نوظهور، شاخصه‌ها و نقدها» تصریح کرد: در کارگروه عرفان‌های نوظهور در قطب تعمیق باورهای دینی و مقابله با جریان‌ها و فرق انحرافی به دنبال ادامه و امتداد این نوع پژوهش‌ها هستیم و نمی‌خواهیم به این همایش و این نوع مطالعات بسنده کنیم، بلکه اینها را زمینه‌ای برای تحقیقات آینده می‌دانیم. وی افزود: دفتر تبلیغات اسلامی خود را تنها مجموعه عهده‌دار این کار نمی‌داند اما متولی این کار شده تا ان شاءالله ظرفیت‌های عمومی کشور به خدمت بیاید و بتوانیم این بستر ناسالم انحراف فکری و عملی را کم کرده و زمینه هدایت معنوی و دینی را فراهم کنیم.